

Sygn. akt II C 561/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2016 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR A. Z.

Protokolant: staż. M. P.

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2016 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

przeciwko Instytutowi Centrum (...) w Ł.

o zapłatę

1. zasądza od Instytutu Centrum (...) w Ł. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. odsetki ustawowe:

a) od kwoty 3.676,59 zł (trzy tysiące sześćset siedemdziesiąt sześć złotych pięćdziesiąt dziewięć groszy) od dnia 6 lipca 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku;

b) od kwoty 2.941,27 zł (dwa tysiące dziewięćset czterdzieści jeden złotych dwadzieścia siedem groszy) od dnia 3 sierpnia 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku;

c) od kwoty 1.252,80 zł (jeden tysiąc dwieście pięćdziesiąt dwa złote osiemdziesiąt groszy) od dnia 18 sierpnia 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku;

d) od kwoty 2.205,95 zł (dwa tysiące dwieście pięć złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy) od dnia 9 września 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku;

e) od kwoty 2.941,27 zł (dwa tysiące dziewięćset czterdzieści jeden złotych dwadzieścia siedem groszy) od dnia 13 października 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku;

2. oddala powództwo w pozostałej części;

3. umarza postępowanie co do:

a) kwoty 13.017,88 zł (trzynaście tysięcy siedemnaście złotych osiemdziesiąt osiem groszy);

b) odsetek ustawowych od kwoty 2.941,27 zł (dwa tysiące dziewięćset czterdzieści jeden złotych dwadzieścia siedem groszy) od dnia 27 sierpnia 2014 roku do dnia 12 października 2014 roku;

4. zasądza od Instytutu Centrum (...) w Ł. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 3.068 zł (trzy tysiące sześćdziesiąt osiem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 10 czerwca 2015 roku powód (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. wniosła o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, obejmującego zobowiązanie pozwanego Instytutu Centrum (...) do zapłaty na rzecz powoda kwot:

- 3.676,59 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 6 lipca 2014 roku do dnia zapłaty;
- 2.941,27 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 3 sierpnia 2014 roku do dnia zapłaty;
- 1.252,80 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18 sierpnia 2014 roku do dnia zapłaty;
- 2.205,95 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 9 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 2.941,27 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 27 sierpnia 2014 roku do dnia zapłaty

oraz kwoty 834 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskania wierzytelności.

Ponadto powód zażądał zasądzenia od strony pozwanej kosztów postępowania sądowego oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwu podniesiono, iż powód dochodzi roszczeń objętych pięcioma fakturami VAT, o łącznej wartości należności głównej w wysokości 13.017,88 zł. Podkreślono, że strona pozwana nie uregulowała płatności w terminach wskazanych w powyższych fakturach, nie uczyniła także tego po pisemnym wezwaniu do zapłaty, doręczonym w dniu 20 maja 2015 roku. Powód wyjaśnił, że kwota 834 zł stanowi sumę kwot po 40 euro, liczonych od każdej niezapłaconej faktury, według kursu euro ogłoszonego przez NBP na ostatni dzień miesiąca poprzedzający miesiąc, w którym świadczenie stało się wymagalne.

(pozew k.2-4)

W odpowiedzi na pozew Instytut Centrum (...) wniósł o oddalenie powództwa w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 2.941,27 zł od dnia 27 sierpnia 2014 roku do dnia 12 października 2014 roku oraz w zakresie kwoty 834 zł, na którą składają się kwoty stanowiące rekompensatę za koszty odzyskiwania należności w wysokości 40 euro każda. Ponadto, pozwany wniósł o odroczenie terminu płatności roszczenia głównego poprzez ustalenie terminu płatności na 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku oraz o nieobciążanie pozwanego kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Pełnomocnik pozwanego oświadczył, iż nie kwestionuje, że w związku z wykonaniem usług powód wystawił na rzecz pozwanego faktury:

- nr (...) z dnia 6 maja 2014 roku z terminem płatności na dzień 5 lipca 2014 roku - na kwotę 3.676,59 zł;
- nr (...) z dnia 3 czerwca 2014 roku z terminem płatności na dzień 2 sierpnia 2014 roku - na kwotę 2.941,27 zł;
- nr (...) z dnia 18 czerwca 2014 roku z terminem płatności na dzień 17 sierpnia 2014 roku - na kwotę 1.252,95 zł;
- nr (...) z dnia 10 lipca 2014 roku z terminem płatności na dzień 8 września 2014 roku - na kwotę 2.205,95 zł.

Wskazał także, że nie kwestionuje faktu wystawienia faktury nr (...) z dnia 12 sierpnia 2014 roku na kwotę 2.941,27 zł, z tym tylko, że termin płatności faktury nr (...) to 12 października 2014 roku, a nie jak wskazywał powód - 26 sierpnia 2014 roku. Pozwany wyjaśnił, że zgodnie z umową z dnia 4 czerwca 2014 roku, łączącą strony pozwany zobowiązany był do zapłaty zobowiązań w terminie 60 dni od daty otrzymania faktury. Termin płatności powyższej faktury przypadła

na dzień 12 października 2014 roku, dlatego też powództwo w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 2.941,27 zł od dnia 27 sierpnia 2014 roku do dnia 12 października 2014 roku podlegać powinno oddaleniu.

Pełnomocnik pozwanego zakwestionował jednocześnie jakoby był dłużny powodowi kwotę w łącznej wysokości 834 zł tytułem rekompensaty za odzyskiwanie należności na mocy art. 10 ustawy z dnia 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Pozwany podkreślił, że z powyższego przepisu wynika jednoznacznie, iż w przypadku dochodzenia przez wierzyciela zapłaty rekompensaty w wysokości przekraczającej kwotę 40 euro, nie może on już żądać dodatkowo zapłaty stałej rekompensaty. Podniósł, iż opóźnienie w regulowaniu wymagalnych zobowiązań, w tym wobec powoda, wynika z złej sytuacji finansowej służby zdrowia i utraty płynności finansowej przez pozwanego. Podkreślił, że obecne zadłużenie pozwanego przekracza ponad 284 miliony zł. Wskazał na podjęte działania restrukturyzacyjne, mające na celu zwiększenie płynności finansowej i spłatę wymagalnych zobowiązań. Zaakcentował, że ze względu na sytuację finansową pozwanego oraz stan zadłużenia, uznać należy że zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności do zastosowania art. 320 k.p.c. Ponadto wskazał, że odroczenie płatności pozwoli pozwanemu na wdrożenie działań związanych z restrukturyzacją i przyczyni się do poprawienia sytuacji finansowej pozwanego. W zakresie wniosku opartego na art. 102 k.p.c. pozwany podniósł, iż od wielu lat znajduje się w stanie niemożności uzyskania środków zarówno na pokrycie bieżącej działalności, jak i kosztów sądowych, a niemożność uzyskania środków pieniężnych na pokrycie kosztów sądowych ma charakter trwały i pogłębiający się.

(odpowiedź na pozew k.35-41)

W piśmie z dnia 14 kwietnia 2016 roku pełnomocnik powoda cofnął powództwo w zakresie dochodzonej należności głównej, tj. kwoty 13.017,88 zł, podtrzymał je w zakresie kwoty 834 zł oraz odsetek ustawowych, wskazując, że odsetek ustawowych dochodzi:

- od kwoty 3.676,59 od dnia 6 lipca 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku jako dnia zapłaty przez pozwanego należności głównej,
- od kwoty 2.941,27 zł od dnia 3 sierpnia 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku jako dnia zapłaty przez pozwanego należności głównej,
- od kwoty 1.252,80 zł od dnia 18 sierpnia 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku jako dnia zapłaty przez pozwanego należności głównej,
- od kwoty 2.205,95 zł od dnia 9 września 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku jako dnia zapłaty przez pozwanego należności głównej;
- od kwoty 2.941,27 zł od dnia 27 sierpnia 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku jako dnia zapłaty przez pozwanego należności głównej.

Powód podkreślił, że pozwany dokonał zapłaty należności głównej w dniu 26 listopada 2015 roku. Zapłata objęła jednak jedynie należność główną, nie obejmując odsetek. Powód podniósł, iż pozwany zapłacił dochodzona pozwem kwotę dopiero po wniesieniu pozwu, co uzasadnia zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, na które składają się koszty postępowania sądowego oraz zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

(pismo powoda k.76-77)

Na rozprawie w dniu 19 kwietnia 2016 roku pełnomocnik powoda, wskazał, że podtrzymuje stanowisko w zakresie cofnięcia powództwa co do należności głównej bez zrzeczenia się roszczenia. Oświadczył, że cofa także powództwo w zakresie odsetek od kwoty 2.941,27 zł od dnia 27 sierpnia 2014 roku do dnia 12 października 2014 roku. Sprecyzował, że w zakresie faktury z dnia 12 sierpnia 2014 roku żąda odsetek od kwoty 2.941,27 zł od dnia 13 października 2014

roku do dnia 26 listopada 2015 roku. Ostatecznie pełnomocnik powoda, w zakresie w jakim cofnął powództwo, zrzekł się roszczenia.

(protokół rozprawy k. 84-85; nagranie od 00:03:10 do 00:12:36 oraz od 00:19:55 do 00:22:08 oraz od 00:53:21 do 00:59:47)

Pełnomocnik pozwanego potrzywał stanowisko wyrażone w odpowiedzi na pozew, z tym że zmodyfikował wniosek zwarty w pkt 3 odpowiedzi na pozew w ten sposób, że wniósł o odroczenie terminu płatności należności odsetkowej. Wniósł o nieobciążanie pozwanego kosztami procesu w całości lub w części z uwagi na trudną sytuację finansową pozwanego oraz zakres udzielanych świadczeń.

(protokół rozprawy k.84-85; nagranie od 00:12:36 do 00:19:55 i od 00:53:21 do 00:59:47)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Na mocy umowy z dnia 4 czerwca 2014 roku, stanowiącej wynik postępowania przeprowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego, (...) Sp. z o.o z siedzibą w W. zobowiązała się do dostawy testów do oznaczania czasu krzepnięcia krwi wraz z dzierżawą analizatorów dla Instytutu Centrum (...) w Ł.. Strony ustaliły, że płatność realizowana będzie przelewem na konto powoda w terminie 60 dni od daty otrzymania faktury dotyczącej zamówienia częściowego. W § 4 ust.2 umowy wskazano, w przypadku przekroczenia terminu płatności wykonawca odstępuje od prawa naliczania odsetek.

(dowód: umowa k.47-49)

(...) Sp. z o.o z siedzibą w W. wystawiła z tytułu wykonanych usług/dostaw na rzecz Instytutu Centrum (...) w Ł. faktury:

- nr (...) z dnia 6 maja 2014 roku z terminem płatności na dzień 5 lipca 2014 roku - na kwotę 3.676,59 zł;
- nr (...) z dnia 3 czerwca 2014 roku z terminem płatności na dzień 2 sierpnia 2014 roku – na kwotę 2.941,27 zł;
- nr (...) z dnia 18 czerwca 2014 roku z terminem płatności na dzień 17 sierpnia 2014 roku - na kwotę 1.252,95 zł;
- nr (...) z dnia 10 lipca 2014 roku z terminem płatności na dzień 8 września 2014 roku – na kwotę 2.205,95 zł;
- nr (...) z dnia 12 sierpnia 2014 roku z terminem płatności na dzień 12 października 2014 roku – na kwotę 2.941,27 zł.

(okoliczności bezsporne)

W piśmie z dnia 14 maja 2015 roku powodowa spółka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 51.721,28 zł z tytułu wykonanych usług/dostaw wraz z odsetkami ustawowymi – w terminie 5 dni od odebrania wezwania.

Wśród faktur objętych zestawieniem wskazano między innymi faktury o numerach: (...) wystawione na łączną kwotę 13.017,88 zł, objęte pozwem w niniejszej sprawie.

Powyższe wezwanie doręczono stronie pozwanej w dniu 20 maja 2015 roku

(dowód: wezwanie do zapłaty k.16-16v., zwrotne potwierdzenie odbioru k.17-18)

W dniu 26 listopada 2015 roku pozwany zapłacił na rzecz powoda kwotę 13.017,88 zł.

(okoliczność bezsporna, także wydruk operacji z systemu k.83)

Instytut Centrum (...) w Ł. jest od wielu lat zadłużony, a prowadzona działalność przynosi straty. Obecne władze Instytutu, dążąc do poprawy sytuacji tej placówki, podjęły w 2013 roku działania restrukturyzacyjne, które są kontynuowane. Działania restrukturyzacyjne dotyczą między innymi redukcji zatrudnienia i zmiany jego struktury,

oszczędzania energii, wydzielenia ze struktur Instytutu laboratorium, działu czystościowego, outsourcingu usług anestezjologicznych.

Na zlecenie Instytutu przedsiębiorstwo audytowe P. C. dokonało audytu pozwanego i przygotowało plan jego restrukturyzacji, który w styczniu 2015 roku został przedłożony do zatwierdzenia Ministerstwu Zdrowia.

W wyniku podjętych działań restrukturyzacyjnych w dniu 9 listopada 2015 roku Instytut Centrum (...) uzyskał pożyczkę w kwocie 100 mln zł z Ministerstwa Skarbu Państwa. Środki z pożyczki w zakresie kwoty 14 mln zł zostały przeznaczone na inwestycje zwiększające dochody Instytutu w przyszłości, a w pozostałym zakresie na spłatę wymagalnych zobowiązań w zakresie należności głównych. Z środków pożyczki pozostała kwota 2 milionów złotych, w zakresie której Instytut ubiega się o zgodę Ministerstwa Skarbu Państwa na przesunięcie jej na spełnienie zobowiązań bieżących. W przypadku uzyskania zgody Ministerstwa z tych środków w pierwszej kolejności zostaną zapłacone należności z orzeczeń sądowych i wobec kontrahentów, którym obiecano zapłatę w niedługim terminie.

Zobowiązania Instytutu na dzień 31 stycznia 2016 roku wynosiły 324.985.858,61 zł, z czego największą część stanowią zobowiązania względem ZUS (119.185.639,06 zł). Pozwany podpisał w grudniu 2015 roku z ZUS układ ratalny dotyczący spłaty zadłużenia w okresie 10 lat.

Wymagalne zobowiązania Instytutu w zakresie należności głównych zostały spełnione do końca 2015 roku.

Obecnie Instytut ma wymagalne należności w stosunku do kontrahentów za pierwszy kwartał 2016 roku. Oczekuje na środki z NFZ w kwocie 5 milionów zł za wykonane procedury. NFZ nie płaci na bieżąco za nadwykonania, robi to dopiero po kwartale. Uzyskiwane na bieżąco środki z NFZ nie wystarczają na pokrycie wszystkich zobowiązań pozwanego. Od wymagalnych należności nie zostały jeszcze spłacone wszystkie odsetki – prowadzone są rozmowy z kontrahentami w celu ich umorzenia, bądź częściowego umorzenia. Instytut prowadzi także rozmowy dotyczące zapłaty zasądzonych kosztów procesu. Obecnie Instytut nie dysponuje wolnymi środkami. Zajęcia komornicze rachunków bankowych i środków należnych z NFZ zdarzają się sporadycznie.

(dowód: zeznania świadka M. K. protokół rozprawy z dnia 19 kwietnia 2016 roku – nagranie od 00:22:41 do 00:53:21 k.86-87; umowa na przeprowadzenie audytu k.50-52v., pisma omawiające sytuację finansową (...) skierowane do Ministerstwa Zdrowia k.53-57 oraz k.79-82, bilans na dzień 31 grudnia 2014 roku k.58 i k.65, rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku k.59, zestawienie zmian w kapitale k.60, rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy 2014 k.61, zmiana stanu składników aktywów trwałych na dzień 31 grudnia 2014 roku k.62, wykaz majątku trwałego umorzeń – amortyzacji na dzień 31 grudnia 2014 roku k.63)

Powyższy, w zasadzie niesporny, stan faktyczny został ustalony w oparciu o zgodne twierdzenia stron, zeznania świadka M. K., a także dokumenty w postaci wezwania do zapłaty wraz z potwierdzeniem nadania, pism do Ministerstwa Zdrowia, bilansów oraz rachunku zysków i strat. W ocenie Sądu, zeznania świadka M. K. stanowią wiarygodną relację dotyczącą stanu finansów pozwanego oraz działań podejmowanych przez kierownictwo Instytutu w celu jego sanacji. Sąd przydał pełen walor dowodowy przedłożonym w niniejszej sprawie dokumentom, bowiem w toku procesu nie ujawniły się żadne okoliczności mogące dyskredytować ich prawdziwość lub rzetelność.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

W przedmiotowej sprawie powodowa spółka żądała ostatecznie zapłaty odsetek ustawowych od kwoty od kwoty 3.676,59 zł od dnia 6 lipca 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku, od kwoty 2.941,27 zł od dnia 3 sierpnia 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku, od kwoty 1.252,80 zł od dnia 18 sierpnia 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku, od kwoty 2.205,95 zł od dnia 9 września 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku, od kwoty 2.941,27 zł od dnia 13 października 2014 roku do dnia 26 listopada 2015 roku, a także kwoty 834 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskania wierzytelności oraz zasądzenia od pozwanego kosztów postępowania sądowego.

W toku postępowania strona powodowa cofnęła powództwo w zakresie kwoty 13.017,88 zł ze zrzeczeniem się roszczenia ze względu na jej uiszczenie przez stronę pozwaną w trakcie niniejszego procesu - w dniu 26 listopada 2015 roku oraz w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 2.941,27 zł od dnia 27 sierpnia 2014 roku do dnia 12 października 2014 roku także ze zrzeczeniem się roszczenia.

Zgodnie z art. 355 § 1 k.p.c., Sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew.

Stosownie zaś do treści przepisu art. 203 § 1 k.p.c., pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia - aż do wydania wyroku. Jak wynika z § 2 powołanego przepisu, pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Natomiast zgodnie z treścią art. 203 § 4 k.p.c. Sąd jest zobowiązany do kontroli przedmiotowej czynności procesowej w kontekście przesłanek w tym przepisie wymienionych warunkujących uznanie cofnięcia pozwu za niedopuszczalne. Przepis art. 203 § 4 k.p.c. obliuguje do uznania cofnięcia powództwa za niedopuszczalne, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, iż taka czynność byłaby niezgodna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzałaby do obejścia prawa.

W niniejszej sprawie powód cofnął pozew w zakresie kwoty 13.017,88 zł oraz odsetek ustawowych od kwoty 2.941,27 zł od dnia 27 sierpnia 2014 roku do dnia 12 października 2014 roku, ze zrzeczeniem się roszczenia. Cofnięcie to nie jest sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego, ani nie zmierza do obejścia prawa, a spowodowane było uiszczeniem przez pozwanego powyższej kwoty w toku postępowania oraz błędnym oznaczeniem przez powoda terminu wymagalności jednej z faktur.

W konsekwencji, stosownie do przepisu art. 355 k.p.c. w związku z art. 203 § 4 k.p.c. Sąd umorzył postępowanie co do kwoty 13.017,88 zł oraz odsetek ustawowych od kwoty 2.941,27 zł od dnia 27 sierpnia 2014 roku do dnia 12 października 2014 roku.

Ze względu na skuteczne cofnięcie powództwa w zakresie kwoty 13.017,88 zł, zakres okoliczności spornych istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszego procesu został zawężony do zasadności żądania zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie oraz rekompensaty za koszty odzyskania wiarygodności w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 403). Między stronami sporna pozostawała również zasada ponoszenia kosztów niniejszego postępowania.

Stosownie do brzmienia art. 481 § 1 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Natomiast w myśl § 2 przywołanego przepisu, jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. Powyższa regulacja uprawnia do stwierdzenia, iż świadczenie odsetkowe jest należne wierzycielowi niezależnie od winy dłużnika, a zatem dla wykazania zasadności roszczenia in concreto wystarczy udowodnienie, iż dłużnik był obowiązany do świadczenia pieniężnego, którego nie wykonał w terminie. Odpowiedzialność dłużnika z tytułu odsetek ma więc charakter zobiektywizowany, bowiem dla jego bytu obojętne jest, czy dłużnik popadł w opóźnienie zwykle czy też w opóźnienie kwalifikowane, zawinione czyli w zwłokę (zob. K. Zagrobelny „Komentarz. Kodeks cywilny.” pod red. E. Gniewka Warszawa 2014 rok).

Dłużnik nie może się zwolnić z obowiązku zapłaty odsetek przez wykazanie, że nie ponosi odpowiedzialności za okoliczności, które spowodowały opóźnienie (np. wyrok Sądu Najwyższego z 23 marca 1977 roku, II CR 63/77, PUG 1977 rok, Nr 8-9, Kodeks cywilny. Komentarz.” pod red. prof. dr hab. Krzysztofa Pietrzykowskiego, 2011 rok).

Reżim odpowiedzialności dłużnika jest tu bardzo surowy (odpowiedzialność ma charakter tak zwanej odpowiedzialności absolutnej), ponieważ dłużnik nie może uwolnić się od niej ani przez ekskulpację, ani przez powołanie się na okoliczności egzoneracyjne. Odsetki należą się za cały czas opóźnienia, począwszy od dnia

wymagalności długu (por. A. Janiak, glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 28 maja 1999 roku, III CKN 196/98, OSP 2000 rok, Nr 7-8, poz. 115, Kodeks cywilny. Komentarz.” pod red. prof. dr hab. Krzysztofa Pietrzykowskiego, 2011 rok).

Na gruncie przedmiotowej sprawy nie była sporna okoliczność, iż należne stronie powodowej sumy pieniężne, wynikające z wystawionych faktur VAT, powinny zostać uiszczone odpowiednio do dnia 5 lipca 2014 roku (3.676,59 zł), do dnia 2 sierpnia 2014 roku (2.941,27 zł), do dnia 17 sierpnia 2014 roku (1.252,80 zł), do dnia 8 września 2014 roku (2.205,95 zł), oraz do dnia 12 października 2014 roku (2.941,27 zł).

We wskazanych terminach pozwany nie uczynił jednak zadość powyższym obowiązkom, wskutek czego po stronie (...) sp. z o.o. w W. powstało roszczenie o zapłatę odsetek za opóźnienie w płatności powyższych kwot – każdorazowo od dnia następnego po dniu terminu płatności do dnia 26 listopada 2015 roku tj. dnia zapłaty należności głównej.

Zawarty w § 4 ust.2 łączącej strony umowy z dnia 4 czerwca 2014 roku zapis, iż w przypadku przekroczenia terminu płatności wykonawca odstępuje od prawa naliczania odsetek, jest nieważny w świetle art.13 ustawy z dnia 8 kwietnia 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 403). Albowiem, zgodnie z powołanym przepisem, postanowienia umowne wyłączające lub ograniczające uprawnienia wierzyciela i obowiązki dłużnika, o których mowa w art.8 ust.1 ustawy są nieważne, a w ich miejsce stosuje się przepisy ustawy. Zaś, zgodnie z art.8 ust.1 wskazanej ustawy, gdy dłużnikiem jest podmiot publiczny, wierzycielowi przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia wymagalności do dnia zapłaty, gdy wierzyciel spełnił świadczenie i nie otrzymał zapłaty w terminie określonym w umowie.

Jak wskazano we wcześniejszych rozważaniach, dłużnik jest obowiązany do zapłaty odsetek za opóźnienie niezależnie od swojej winy. W świetle powyższego wymaga podkreślenia, że stanowisko strony pozwanej kwestionujące zasadność roszczenia odsetkowego z powodu trudnego stanu finansowego Instytutu (...), należy ocenić jako chybione, bowiem odwołuje się ono de facto do przesłanki braku winy dłużnika w terminowym spełnieniu świadczenia, irrelevantnej dla powstania obowiązku odsetkowego. Odmówienie zasadności roszczeniu powoda w zakresie dochodzonych odsetek stanowiłoby niedopuszczalne ograniczenie prawa podmiotowego powoda do żądania wyrażonego wartością odsetek „odszkodowania” za czasowe pozbawienia możliwości korzystania z należnego mu kapitału.

Odnosząc się do zgłoszonego przez dłużnika wniosku o odroczenie terminu zapłaty należności odsetkowej na podstawie art. 320 k.p.c., należy zaakcentować, że instytucja ta ma charakter wyjątkowy, znajdujący zastosowanie wyłącznie w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Określenie takowych przypadków leży wyłącznie w gestii władzy dyskrecyjnej sądu, który ma szeroki luz decyzyjny w kwestii tego, czy w rozstrzyganym stanie faktycznym zaistniał szczególnie uzasadniony wypadek czy też nie (zob. P. Telenga „Komentarz do art.320 k.p.c. w: A. Jakubecki (red.) „Komentarz aktualizowany do kodeksu postępowania cywilnego” LEX 2014).

Ochrona, jaką zapewnia dłużnikowi art.320 k.p.c., nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces. Jednakże, instytucja z art.320 k.p.c. nie służy tylko zabezpieczeniu interesów pozwanego, lecz może przynieść także korzyść powodowi, chroniąc tego ostatniego przed podjęciem bezskutecznej egzekucji (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 16 kwietnia 2014 roku, I ACa 120/14; wyrok Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2014 roku, V CSK 302/13). Pomimo tego, że przepis art. 320 k.p.c. literalnie umocowuje sąd tylko do rozkładania dłużnikowi świadczenia pieniężnego na raty, nie wyłącza on możliwości odroczenia zapłaty całej należności w powołaniu się na silniejszą ochronę materialnoprawną dłużnika wynikającą z art. 5 k.c. (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 9 lipca 2014 roku, I ACa 159/14, LEX nr 1504404).

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie zaistniał szczególnie uzasadniony wypadek, przemawiający za zasadnością sięgnięcia do instytucji opisanej w art. 320 k.p.c. Pozwany Instytut na skutek działań restrukturyzacyjnych oraz w wyniku uzyskania pożyczki z Ministerstwa Skarbu Państwa odzyskał w pewnym stopniu płynności finansową. Wprawdzie nadal posiada wysokie zadłużenie, ale do końca 2015 roku spłacił wszystkie wymagalne zobowiązania w zakresie należności głównych. Obecnie posiada wymagalne zobowiązania jedynie z pierwszego kwartału 2016 roku. Zajęcia komornicze rachunków bankowych zdarzają się sporadycznie. Instytut oczekuje na decyzję Ministerstwa

Skarbu Państwa w zakresie przeznaczenia środków w kwocie 2 mln zł, które zaoszczędzono z pożyczki, na spłatę bieżących zobowiązań, w tym objętych orzeczeniami sądów, a także na środki z NFZ w kwocie 5 mln zł z tytułu rozliczenia nadwykonań.

Warto także wskazać, że odsetki, których dochodził powód z tytułu opóźnienia w płatności faktur wynosiły:

- w przypadku faktury nr (...) - 495,79 zł,
- w przypadku faktury nr (...) - 367,30 zł,
- w przypadku faktury nr (...) - 149,75 zł,
- w przypadku faktury nr (...) - 246,40 zł,
- w przypadku faktury nr (...) - 292,92 zł.

Łącznie daje to kwotę 1.552,16 zł, która w ocenie Sądu jest kwotą bardzo niską w porównaniu z środkami, którymi obraca pozwany. Dlatego jednorazowa zapłata tej kwoty nie będzie wiązać się ze znacznym obciążeniem strony pozwanej, zwłaszcza, że jak wynika z zeznań świadka M. K. brak bieżących środków pieniężnych ma charakter tymczasowy. Albowiem NFZ przekazuje pozwanemu środki za nadwykonania w odstępach kwartalnych. Zaś, pozwany nadal ma do dyspozycji kwotę 2 mln zł z pożyczki ministerialnej, oczekuje jedynie na decyzję w kwestii przesunięcia pozostałych środków na spłatę zobowiązań bieżących. Na uwagę zasługuje okoliczność, iż zapłata faktur objętych pozwem na rzecz powoda nastąpiła po upływie ponad roku od terminu ich płatności. Zaś dalsze odroczenie płatności odsetek byłoby sprzeczne z interesami powoda, których nie może naruszać zastosowanie art.320 k.p.c.

Na uwzględnienie nie zasługiwało natomiast zgłoszone przez powoda roszczenie o zapłatę kwoty 834 zł stanowiącej równowartość kwot po 40 euro, tytułem rekompensaty za koszty odzyskania wierzytelności.

Ustawa z dnia 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 403) wprowadziła do polskiego porządku prawnego nowy instrument, którego celem jest zwrot wierzycielowi kosztów, które poniósł w związku z dochodzeniem należnej mu od dłużnika kwoty. W art. 10 przywołanej ustawy przewidziano bowiem, iż od dnia nabycia przez wierzyciela uprawnień do naliczania odsetek z tytułu opóźnienia w zapłacie należności wynikającej z umowy przysługiwać mu będzie, bez konieczności wezwania, kwota tak zwanej stałej rekompensaty w wysokości, wyrażonej w złotych, równowartości kwoty 40 euro, obliczonej według średniego kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym świadczenie pieniężne stało się wymagalne. W przypadku, gdy koszty odzyskania należności, czyli wydatki, które poniósł wierzyciel dochodząc należnej mu kwoty, przekroczą kwotę stałej rekompensaty, wierzyciel uzyskuje możliwość dochodzenia na drodze sądowej zwrotu wszelkich wydatków, jakie poniósł w związku z próbą odzyskania należności, w tym kosztów postępowania sądowego (art. 10 ust. 2 cytowanej ustawy). Powyższe uprawnia do stwierdzenia, że w wypadku dochodzenia przez wierzyciela zapłaty rekompensaty w wysokości przekraczającej kwotę 40 euro, nie może on już żądać dodatkowo zapłaty stałej rekompensaty, na co wskazuje nie tylko wykładnia językowa, lecz również interpretacja systemowa. We współczesnej cywilistyce nie budzi bowiem wątpliwości stanowisko, iż podczas kompensacji uszczerbku majątkowego niedopuszczalne jest przyznanie odszkodowania przenoszącego wartość samej szkody, gdyż doprowadziłoby to do bezpodstawnego wzbogacenia wierzyciela. Wymaga wskazania, iż roszczenie z art. 10 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych stanowi w istocie zryczałtowane odszkodowanie należne wierzycielowi z tytułu konieczności podjęcia czynności zmierzających do uzyskania płatności od dłużnika, a więc gdy koszty poniesione przez wierzyciela przewyższają kwotę stałej rekompensaty – nie jest możliwe żądanie zapłaty dodatkowo, obok rzeczywiście poniesionych kosztów, kwoty 40 euro, ponieważ byłoby to niezasadne świadczenie ponad uszczerbek wierzyciela. W świetle powyższego należy stwierdzić, iż w przedmiotowej sprawie dochodzenie przez powoda zwrotu kosztów postępowania przewyższających równowartość stałej rekompensaty wyłącza uprawnienie powoda do żądania równowartości 40 euro od każdej kwoty żądanej pozwem. W rezultacie, w tym zakresie powództwo jako bezzasadne podlegało oddaleniu.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., nakładając na stronę pozwaną jako przegrywającą obowiązek zwrotu wszystkich kosztów poniesionych przez powoda.

Jak powszechnie przyjmuje się w doktrynie i orzecznictwie, powód cofający pozew, poza przypadkiem, gdy następuje to na skutek spełnienia przez pozwanego świadczenia w toku procesu, jest traktowany jako strona przegrywająca. W przedmiotowej sprawie powód cofnął powództwo w zakresie kwoty 13.017,88 zł należności głównej z uwagi na jej zapłatę przez pozwanego po wytoczeniu powództwa - w dniu 26 listopada 2015 roku. Zapłata przez pozwanego owej kwoty w toku procesu świadczy o zasadności żądania pozwu w tym zakresie oraz powoduje, że pomimo cofnięcia powództwa, powód jest traktowany jako wygrywający proces.

Pozwany przegrał proces w całości. W konsekwencji, pozwany zobowiązany był do zwrotu na rzecz powoda kosztów procesu w łącznej kwocie 3.068 zł, na którą złożyły się: opłata od pozwu w wysokości 651 zł, koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2.400 zł (ustalone w oparciu o § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Dz.U. Nr 163, poz.1349 ze zm.) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Sąd nie znalazł podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie przepisu art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W ocenie Sądu, w przedmiotowej sprawie, nie zachodzą szczególne okoliczności, o których mowa w przepisie art.102 k.p.c. W szczególności, fakt, iż pozwany znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej nie może przesądzać o odstąpieniu od zasądzenia od niego zwrotu kosztów procesu na rzecz powoda wygrywającego proces. Pozwany jest podmiotem uczestniczącym w obrocie gospodarczym i winien liczyć się z tym, że brak terminowej realizacji ciężących na nim zobowiązań skutkować będzie występowaniem przez wierzycieli na drogę postępowania sądowego. Instytut nie wykazał, aby w niniejszej sprawie zachodził szczególnie uzasadniony wypadek przemawiający za nieobciążaniem strony przegrywającej proces jego kosztami. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, pozwany Instytut obecnie w znacznym zakresie odzyskał płynność finansową. Udzielona przez Skarb Państwa pożyczka nie tylko umożliwiła spłatę zaległych zobowiązań, ale daje także szansę na terminowe wywiązywanie się ze zobowiązań bieżących oraz na dalszą modernizację i restrukturyzację pozwanego. Z środków z pożyczki na spłatę zobowiązań wymagalnych pozwany zaoszczędził 2 mln zł i zwrócił się do Ministerstwa Skarbu Państwa o ich przesunięcie na spłatę bieżących zobowiązań. Ponadto środki pozwanego już tylko sporadycznie podlegają zajęciom komorniczym. Natomiast, wieloletnia zła sytuacja finansowa Instytutu i problemy z finansowaniem służby zdrowia nie mogą obciążać powoda dochodzącego swych praw na drodze sądowej. Nie obciążenie pozwanego przegrywającego proces jego kosztami skutkowałoby de facto ich przerzuceniem na powoda, który go wygrał, co w realiach niniejszego postępowania nie znajduje uzasadnienia.